A DOPPINGOLÁS PSZICHOLÓGIAI VONATKOZÁSAI

DR. LÉNÁRT ÁGOTA PHD, TANSZÉKVEZETŐ EGYETEMI DOCENS

TESTNEVELÉSI EGYETEM

PSZICHOLÓGIA ÉS SPORTPSZICHOLÓGIA TANSZÉK

Dopping

- Dél-afrikai khosa törzs tagjai szertartások közben nagy alkoholtartalmú borpárlatot ittak
- A neve dop
- A brit gyarmatosítók átvették a szót, a szeszes ital megnevezésére használták
- ASC: megváltozott tudati határállapot

Miért?

- Humánspecifikus motiváció
- Mások túlszárnyalására való késztetés
- Előrelépés, fenntartás igényével
- Megélhetési sportolás
- Személyiségzavar is lehet ok
- Nyereségvágy, anyagi előny eléréséért

Miért?

- Hírnév, társadalmi megbecsülés
- Idői sürgetettség, kritikus periódus
- Társadalmi nyomás, eredményelvárás
- Az ellenfelek is doppingolnak, tisztátlan közeg
- Sérülésből való gyorsabb felépülés reménye

Játszma

- Rabló-pandúr
- Gyógyszergyári érdekek
- Humán kutatásban nem lehet elmenni a szélsőségekig
- Üzlet, nem csak az élsportolók érintettek
- WADA és a nemzeti hatóságok összefogása
- Birtoklást és/vagy ráutaló magatartást is büntet
- „Olcsó” fejlődés, önbecsapás: „csak be kell venni”

Játszma

- Santa Claus-fantázia
- Sóvárgás – ez már jogi kategória lett
- Rettegés a lebukástól, eltiltástól, el- és megítéléstől
- Tartós frusztráció, szorongás, félelem
- De: a doppinggal elért siker pozitív megerősítés is lehet
- Placebo

Személyiségzavar(?)

- Hasonlóság a droghasználókkal
- Elakadt énfejlődés
- Borderline, nárcisztikus, antiszociális
- Kora gyerekkori tárgykapcsolati zavar
- Grundstörung

Személyiségzavar(?)

- Doppingolás okozta személyiségváltozás
- Agresszív, erőszakos, túlpörgött, eleinte megnövekedett szexualitással
- Később a szenvedély elvesztése, szexuális funkciózavarok, megborult hormonrendszer
- Megnövekedett sérülésveszély, depresszió, mánia, sérthetetlenség érzése
- Menzeszproblémák, hangmélyülés a nőknél

Személyiségjellemzők

- Sikeréhség, agresszív versenyszellem
- Alacsony frusztrációs tolerancia
- Irigység, mohóság, nyereségvágy
- Labilis önértékelés, integrálatlan énkép
- Érzelmi kontroll hiánya, impulzuskontroll hiánya
- Önkárosító magatartás

Személyiségjellemzők

- Kockázatkereső viselkedés
- Sodorhatóság, gyenge szociális alkalmazkodóképesség
- Szabályáthágásra való hajlam
- Alkohol, drog, dohányzás, játékszenvedély
- Gyenge személyközi kapcsolatok (anya)

Módszerek

- Exploráció, anamnézis
- Félig strukturált interjú
- Önjellemző leltár, kérdőívek, papír-ceruza tesztek, projektív tesztek
- Tanácsadás, személyiségfejlesztés, pszichoterápia, csoportos felkészítés

Megelőzés

- Felvilágosítás, előny és kockázat mérlegelése
- Iskolázottság szerinti kommunikációs stílus
- Az edzők és a stáb szerepe
- A stáb segítő magatartása etikai kérdéseket is felvet (melléállás az eredmény érdekében)
- Egyértelmű megelőző intézkedések és szankciók
- Ellenőrzés
- Média
- Az erkölcsi fejlődés szakaszai (Kohlberg)

A megengedett teljesítményfokozás lehetőségeinek felhasználása

- Táplálkozás
- Táplálékkiegészítők
- Terhelés és pihenés egyensúlya
- Regeneráció, rehabilitáció
- Mentális felkészülés
- Korszerű edzésmódszerek, teljesítménymonitorozás
- Biofeedback technikák